

Βιβλιοκριτική

*Αθανάσιος Ν. Σαμαράς, (2017),
«Εγχειρίδιο Αναστοχασμών: Εικόνες Κρατών και Πολιτιστική
Διπλωματία – Πρακτικές Εφαρμογές και Ασκήσεις»,
Εργαστήριο Στρατηγικής Επικοινωνίας και Μέσων Ενημέρωσης,
Πανεπιστήμιο Πειραιώς*

Το «Εγχειρίδιο Αναστοχασμών: Εικόνες Κρατών και Πολιτιστική Διπλωματία» του Αθ. Σαμαρά, Επίκουρου Καθηγητή του Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς, συνιστά ένα παιδαγωγικού χαρακτήρα σύγγραμμα σε ηλεκτρονική μορφή. Κεντρική έννοια του βιβλίου αποτελεί η έννοια της «εικόνας», η σχετικότητα της οποίας είναι που συντελεί, μέσα από τις αναστοχαστικές δραστηριότητες-ασκήσεις, στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των αναγνωστών.

Πρόκειται για την κατάθεση ενός συνόλου εκπαιδευτικών εργαλείων τα οποία συντελούν στη διαμόρφωση της σκέψης του αναγνώστη, στη σμίλευση της προοπτικής του, στον έλεγχο των θέσεων, θεωρήσεων, προκαταλήψεών του.

Το βιβλίο συστήνεται από 35 αναστοχασμούς μέσω των οποίων ο συγγραφέας επιδιώκει τη γνώση: τη γνώση όπως αυτή παράγεται όχι μέσα από γεγονότα και θεωρίες τόσο, όσο μέσα από το σύνολο των εμπειριών του αναγνώστη, καθιστώντας, έτσι, τον καθένα από εμάς βασικό συντελεστή του βιβλίου. Κάτι τέτοιο μας φέρνει στον νου εκείνες τις θεωρίες λογοτεχνίας που θέλουν να μην υπάρχει κείμενο αν δεν υπάρχει αναγνώστης. Το ίδιο συμβαίνει και εδώ: η αλήθεια και η γνώση δεν είναι απόλυτη· η πρόσληψή τους εξαρτάται και, συγχρόνως, διαμορφώνεται από τις ήδη υπάρχουσες εικόνες του αναγνώστη-ακροατή ο οποίος τις προσδιορίζει ενεργητικά μέσω της προσωπικής του ανακάλυψης.

Αξιο επισήμανσης είναι το γεγονός ότι παρατηρείται μια κλιμάκωση από την κάθε αναστοχαστική δράση στην επόμενη, μια κλιμάκωση που έρχεται σε πλήρη ευθυγράμμιση με τις σύγχρονες παιδαγωγικές και διδακτικές αρχές τόσο της γενικής εκπαίδευσης όσο και της εκπαίδευσης ενηλίκων.

Η καλλιέργεια της αναστοχαστικής σκέψης εμπλουτίζεται και, παράλληλα, πλαισιώνεται από την ανάπτυξη της ικανότητας αξιοποίησης της γνώσης, κινητοποιώντας όλες εκείνες τις απαραίτητες μεταγνωστικές διαδικασίες τις οποίες χρειάζεται να καλλιεργούμε τόσο στον ανήλικο όσο και στον ενήλικο πληθυσμό μιας χώρας, ειδικά σε καιρούς στους οποίους η δια βίου μάθηση και η συνεχιζόμενη εκπαίδευση αποδεικνύουν την αναγκαιότητά τους κάθε μέρα ολοένα και περισσότερο.

Στο εν λόγω σύγγραμμα δεν ακολουθείται η συμβατική προσέγγιση ενός βιβλίου μέσω της κατάθεσης θεωριών, αντικρουόμενων επιστημονικών απόψεων και ορολογίας. Στο εν λόγω σύγγραμμα επιδιώκεται η διείσδυση σε νέες περιοχές της γνώσης μέσω της εμπλοκής των γεγονότων με την ατομική εμπειρία όπως αυτή βιώνεται από τον καθένα, προσδίδοντας όχι μόνο μια σχετική οπτική της αλήθειας αλλά, ενδεχομένως, μια νέα μεθοδολογική προσέγγιση της πρόσληψης των γεγονότων βασισμένη σε βασικές αρχές της φιλοσοφίας. Εάν κάτι τέτοιο τελικά ισχύει ή όχι, δεν μένει παρά να περιμένουμε να αποδειχθεί.

Έτσι, ενώ το βιβλίο αφορά σε πρώτο επίπεδο την πολιτική, τις εικόνες κρατών, την πολιτιστική διπλωματία, σε ένα δεύτερο επίπεδο, εκπαιδευτικό και παιδαγωγικό, προσπερνά τα συγκεκριμένα περιεχόμενα και ανάγεται σε μια πρόταση περί ενός σύγχρονου επιστημονικού εργαλείου που δύναται να βρει εφαρμογές και σε διαφορετικά επιστημονικά πεδία, δυναμικού τύπου και, επομένως, διαρκώς εξελισσόμενου.

Συμπερασματικά, η επιστήμη, αν και τμηματοποιημένη για λειτουργικούς και πρακτικούς λόγους, είναι μία και ενιαία. Τα υπο-προϊόντα της, θεωρίες, εφαρμογές, συγγράμματα και έρευνες, επίσης. Η ανάπτυξη νοητικών και γνωστικών διαδικασιών στον αναγνώστη, ώστε αυτός να καθίσταται μέτοχος της γνώσης καλλιεργώντας ο ίδιος αναλυτικές, συνθετικές και συνδυαστικές δεξιότητες συνιστά κοινό στόχο, έναν στόχο στην εκπλήρωση του οποίου μπορούν να συμβάλουν σημαντικά συγγράμματα όπως το Εγχειρίδιο Αναστοχασμών: Εικόνες Κρατών και Πολιτιστική Διπλωματία.

*Βασίλης Α. Πανταζής,
Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας*